

Datum van inontvangstneming : 21/01/2019

Zaak C-753/18

Verzoek om een prejudiciële beslissing

Datum van indiening:

30 november 2018

Verwijzende rechter:

Högsta domstolen (hoogste rechter in burgerlijke en strafzaken,
Zweden)

Datum van de verwijzingsbeslissing:

15 november 2018

Verzoekende partijen:

Föreningen Svenska Tonsättares Internationella Musikbyrå (Stim)
u.p.a.

Svenska artisters och musikers intresseorganisation (SAMI) ek. för.

Verwerende partijen:

Fleetmanager Sweden AB

Nordisk Biluthyrning AB

ZITTINGSVERSLAG

Zaak nr. T 5909-17

2018-11-13

[omissis]

[omissis]

Zaak nr. T 891-18

[omissis]

[omissis]

[omissis]

PARTIJEN

Verzoeker (T 5909-17)

Föreningen Svenska Tonsättares Internationella Musikbyrå (Stim) u.p.a.,

[omissis] Stockholm

[omissis]

[Or. 2] **Verweerder** (T 5909-17)

Fleetmanager Sweden AB [omissis]

Malmö [omissis]

[omissis]

Verzoeker (T 891-18)

Svenska artisters och musikers intresseorganisation (SAMI) ek. för.,

[omissis] Stockholm

[Or. 3] [omissis]

[omissis]

Verweerder (T 891-18)

Nordisk Biluthyrning AB [omissis]

[omissis]

Stockholm

[omissis]

VOORWERP

Onder andere inbreuk op auteursrecht

BESTREDEN UITSPRAKEN

Arrest van de Hovrätt över Skåne och Blekinge (rechter in tweede aanleg Skåne en Blekinge, Zweden) van 22 november 2017 [omissis] (T 5909-17)

Arrest van de Svea hovrätt, Patent- och marknadsöverdomstolen (rechter in tweede aanleg Svea, kamer voor intellectuele-eigendoms- en mededingingszaken, Zweden) van 17 januari.2018 [omissis] (T 891-18)

[omissis]

[Or. 4] De Högsta domstol (hoogste rechter in burgerlijke en strafzaken, Zweden) geeft de volgende

BESLISSING

De Högsta domstol verzoekt het Hof van Justitie van de Europese Unie krachtens artikel 267 van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie om een prejudiciële beslissing overeenkomstig **bijlage A** bij dit zittingsverslag.

De Högsta domstol schorst de behandeling van de zaak in afwachting van de uitspraak van het Hof.

[omissis]

[Or. 5] **Zaak T 5909-17, Föreningen Svenska Tonsättares Internationella Musikbyrå (Stim) u.p.a./Fleetmanager Sweden AB**

Zaak T 891-18, Svenska artisters och musikers intresseorganisation (SAMI) ek. för./Nordisk Biluthyrning AB

Zaak T 5909-17

Feiten van het geding

Fleetmanager Sweden AB is actief in de autoverhuursector en heeft een leasewagenpark van 1 800 auto's die van een standaarduitrusting zijn voorzien, waaronder een radio. De klanten van Fleetmanager zijn voornamelijk bedrijven die in verschillende regio's in Zweden actief zijn en autoverhuurdiensten aanbieden onder het handelsmerk Sixt. De auto's worden door die bedrijven gebruikt voor verhuurperioden van 29 dagen of minder, de zogenoemde kortetermijnverhuur. Nordic MasterCar AB, een dochteronderneming van Fleetmanager, is de franchisegever voor autoverhuurbedrijven onder het handelsmerk Sixt in Zweden.

Stim is een auteursrechtenvereniging voor muziekcomponisten en hun uitgevers. In hun naam beheert Stim de rechten op muziek en teksten en geeft toestemming voor het gebruik ervan. Via overeenkomsten met exploitanten die [Or. 6] beschermde muziekwerken ter beschikking van het publiek willen stellen, regelt Stim de voorwaarden voor de exploitatie van die werken, ontvangt de vergoedingen en deelt die uit aan de individuele auteurs.

In mei 2011 sloten Stim en de sectorvereniging van de autoverhuur Biluthyrarna Sverige Servicebolag AB (hierna: „Biluthyrarna”) een overeenkomst op grond waarvan Stim, tegen een jaarlijkse vergoeding, de leden van Biluthyrarna toestemming gaf om de muziekwerken waarop Stim de exclusieve rechten had, in het openbaar af te spelen of mee te delen aan het publiek. Die overeenkomst werd in 2014 beëindigd.

Procedure voor de tingsrätt (rechter in eerste aanleg)

Stim heeft tegen Fleetmanager vordering ingesteld tot betaling aan Stim van een bedrag van 369 450 SEK vermeerderd met rente. De grond voor die vordering was dat Fleetmanager, door haar activiteiten, ertoe bijdroeg dat andere exploitanten zonder toestemming van Stim muziekwerken ter beschikking stelden van het publiek in de zin van het auteursrecht, door auto's met een radio voor kortetermijnverhuur beschikbaar te stellen voor het publiek. Stim betoogde dat het ter beschikking stellen een inbreuk vormde op de rechten van auteurs of hun rechtsopvolgers overeenkomstig § 2, leden 1 en 3, van de upphovsrättslagen (hierna: „Wet op het auteursrecht”) (1960:279). Krachtens § 54 van die wet heeft Stim recht op een billijke vergoeding voor de onrechtmatige exploitatie van de werken of, subsidiair, een vergoeding voor de bijkomende schade ten gevolge van de inbreuk.

Fleetmanager heeft betwist dat het verhuren van auto's die door de fabrikant met een radio-ontvanger zijn uitgerust, betekent dat de verhuurmaatschappij auteursrechtelijk beschermde werken op dusdanige wijze ter beschikking van het publiek stelt dat de verplichting tot het betalen van een vergoeding aan de auteurs bij de verhuurmaatschappij ligt. Voor het geval de rechter mocht oordelen dat de verhuurprocedure een terbeschikkingstelling aan het publiek inhield, heeft Fleetmanager betoogd dat de vordering van Stim moest worden afgewezen omdat niet kon worden gesteld dat Fleetmanager had bijgedragen aan de inbreuk.

[Or. 7] De tingsrätt heeft geoordeeld dat de verhuur van auto's met een radio een terbeschikkingstelling aan het publiek inhield krachtens de Wet op het auteursrecht en dat er een grond was voor de toekenning van een vergoeding. De tingsrätt heeft echter geconcludeerd dat Fleetmanager niet had bijgedragen aan de inbreuk, en heeft de vordering van Stim derhalve afgewezen.

Procedure voor de hovrätt

Stim heeft hoger beroep ingesteld bij de hovrätt (rechter in tweede aanleg). De hovrätt heeft geoordeeld dat de omvang van de exclusieve rechten krachtens § 2 van de Wet op het auteursrecht in casu moest worden vastgesteld op basis van de criteria voor de „mededeling aan het publiek” in de zin van artikel 3, lid 1, van richtlijn 2001/29/EG¹. De hovrätt heeft geconcludeerd dat autoverhuurbedrijven, door het beschikbaar stellen voor kortetermijnverhuur van auto's met een radio, fonogrammen meedeelden aan het publiek en bijgevolg een vergoeding moesten betalen. De hovrätt heeft de kwestie van de bijdrage aan de inbreuk echter op dezelfde wijze beoordeeld als de tingsrätt, en heeft het hoger beroep afgewezen.

¹ Richtlijn 2001/29/EG van het Europees Parlement en de Raad van 22 mei 2001 betreffende de harmonisatie van bepaalde aspecten van het auteursrecht en de naburige rechten in de informatiemaatschappij.

Procedure voor de Högsta domstol

Stim heeft de Högsta domstol verzocht de vordering toe te wijzen; Fleetmanager heeft elke wijziging van de uitspraak van de hovrätt betwist. Fleetmanager stelt dat autoverhuur niet als een „mededeling aan het publiek” kan worden beschouwd in de zin van artikel 3, lid 1, van de richtlijn. De verhuur van auto's die standaard zijn uitgerust met een radio-ontvanger, als integrerend deel van het ingebouwde controle- en informatiesysteem, komt volgens Fleetmanager louter neer op de beschikbaarstelling van fysieke faciliteiten om een dergelijke mededeling mogelijk te maken of te verrichten (overweging 27 van de richtlijn). Verder betoogt Fleetmanager dat de groep personen die een auto huurt niet als het „algemene publiek” kan worden beschouwd dat tegelijkertijd of achtereenvolgens naar een en hetzelfde werk luistert via de radio in een huurauto. Ook voert Fleetmanager aan dat de huurders geen nieuw publiek vormen aangezien zij via hun smartphone, die zij kunnen aansluiten op het controle- en informatiesysteem van de huurauto [Or. 8], toegang hebben tot dezelfde uitgezonden muziekwerken als via de radio van de huurauto.

De Högsta domstol heeft toestemming gegeven voor het instellen van een rechtsmiddel in deze zaak.

Zaak T 891-18*Feiten van het geding*

Nordisk Biluthyrning AB verhuurt voertuigen aan particulieren, overheden en bedrijven. Elf van de voertuigen van de onderneming worden verhuurd voor de korte termijn (zie hierboven). De voertuigen zijn standaard met een radio uitgerust.

SAMI is een auteursrechtenorganisatie die de naburige rechten beheert van uitvoerend kunstenaars zoals muzikanten en artiesten. Via overeenkomsten beheert SAMI ook de naburige rechten van de makers van fonogrammen, zoals platenmaatschappijen en -producenten.

Nordisk Biluthyrning heeft SAMI van 2011 tot en met 2014 een vergoeding betaald ingevolge een overeenkomst tussen SAMI en Biluthyrarna Sverige Servicebolag AB, de sectorvereniging van de autoverhuur. Die overeenkomst is in 2014 beëindigd.

Procedure voor de tingsrätt, Patent- och marknadsdomstol (rechter in eerste aanleg, kamer voor intellectuele-eigendoms- en mededingingszaken)

Nordisk Biluthyrning heeft bij de Patent- och marknadsdomstol verzocht om een verklaring voor recht dat de onderneming SAMI geen vergoeding hoefde te betalen voor het gebruik van fonogrammen in de periode van 1 januari 2015 tot en

met 31 december 2016 met betrekking tot het feit dat de voertuigen van de onderneming die aan particulieren en bedrijven worden verhuurd, met een radio en cd-speler zijn uitgerust. De onderneming betoogde dat het feit dat haar huurauto's zijn uitgerust met een ingebouwde radio niet betekent dat zij fonogrammen afspeelt of mededeelt aan het publiek. Ter onderbouwing van haar betoog heeft de onderneming aangevoerd dat er geen sprake is van „mededeling aan het publiek” aangezien, onder andere, de radio van de huurauto's een [Or. 9] integrerend deel vormt van de uitrusting van die auto's. Zij kan derhalve niet worden geacht een bewuste handeling uit te voeren, maar enkel worden geacht de fysieke faciliteiten voor mededeling beschikbaar te stellen. Ook voerde de onderneming aan dat de huurders geen nieuw publiek vormen aangezien zij via hun smartphone, die ze kunnen aansluiten op het controle- en informatiesysteem van de huurauto, toegang hebben tot dezelfde uitgezonden muziekwerken als via de radio van de huurauto. Volgens de onderneming werden de elf auto's voor kortetermijnverhuur in totaal ongeveer 200 keer per jaar verhuurd.

De Patent- och marknadsdomstol heeft geoordeeld dat de Wet op het auteursrecht richtlijnconform moet worden uitgelegd, en dat de relevante bepaling in artikel 8, lid 2, van richtlijn 2006/115/EG² in overeenstemming met de rechtspraak van het Hof van Justitie overeenkomt met een „mededeling aan het publiek” als bedoeld in artikel 3, lid 1, van richtlijn 2001/29/EG.* Verder verklaarde de rechter dat Nordisk Biluthyrning, door radio-ontvangers in huurauto's beschikbaar te stellen, het voor de huurders mogelijk maakte fonogrammen te beluisteren, en dat er dus sprake was van een „mededeling”. De rechter heeft geoordeeld dat ook de andere criteria om vast te stellen of er sprake was van een „mededeling aan het publiek” waren vervuld. De rechter stelde, in het licht van het door SAMI voorgelegde bewijsmateriaal, dat voor de elf wagens samen in totaal ongeveer 528 maal per jaar waren verhuurd. De rechter concludeerde dat Nordisk Biluthyrning SAMI een vergoeding moest betalen en wees de vordering van de onderneming af.

Procedure voor de hovrätt, Patent- och marknadsöverdomstol (rechter in tweede aanleg, kamer voor intellectuele-eigendoms- en mededingingszaken)

In tegenstelling tot de Patent- och marknadsdomstol heeft de Patent- och marknadsöverdomstol geoordeeld dat Nordisk Biluthyrning niet kan worden geacht fonogrammen aan het publiek te hebben meegedeeld, en heeft het hoger beroep van de onderneming toegewezen. De belangrijkste motivering voor dat oordeel was dat, naast de beschikbaarstelling van radio's in de auto's, Nordisk Biluthyrning geen bijkomende activiteiten blijkt te verrichten waarbij

² Richtlijn 2006/115/EG van 12 december 2006 betreffende het verhuurrecht, het uitleenrecht en bepaalde naburige rechten op het gebied van intellectuele eigendom.

* TN: In de Nederlandse taalversie van beide richtlijnen wordt de uitdrukking „mededeling aan het publiek” gebruikt, terwijl in de Zweedse taalversie twee verschillende uitdrukkingen worden gebruikt, namelijk „överföring till allmänheten” (richtlijn 2001/29/EG) en „återgivning för allmänheten” (richtlijn 2006/115/EG).

fonogrammen beschikbaar worden gesteld voor de bestuurders [Or. 10] en passagiers van de huurauto's. De rechter heeft eveneens geoordeeld dat de omstandigheden niet als vergelijkbaar kunnen worden beschouwd met de situatie waarin zowel een toestel als fonogrammen in fysieke of digitale vorm die op dat toestel kunnen worden afgespeeld of beluisterd, beschikbaar worden gesteld. Gezien de vaststelling dat er, bij gebreke van actie van de gebruiker, geen sprake was van een mededeling, was er volgens de rechter geen reden om uitspraak te doen over de andere, cumulatieve onderdelen van de voorwaarde van „mededeling aan het publiek”.

Procedure voor de Högsta domstol

SAMI heeft de Högsta domstol verzocht de vordering van Nordisk Biluthyrning tot een verklaring dat de onderneming geen vergoeding aan SAMI hoeft te betalen, af te wijzen. De vereniging stelt dat de verhuur door de onderneming van auto's met een radio een mededeling aan het publiek vormt in de zin van het auteursrecht.

De Högsta domstol heeft zich nog niet uitgesproken over de ontvankelijkheid van dit rechtsmiddel.

Toepasselijke bepalingen en behoefte aan een prejudiciële beslissing

§ 2 van de Wet op het auteursrecht regelt het exclusieve recht van de auteur om kopieën van zijn werk te maken en die ter beschikking te stellen van het publiek, onder andere door het werk mee te delen aan het publiek (lid 3, punt 1) of het in het openbaar af te spelen (lid 3, punt 2). Deze bepaling heeft haar huidige vorm gekregen naar aanleiding van de omzetting van richtlijn 2001/29. Door de gewijzigde formulering werd de Wet op het auteursrecht aangepast aan artikel 3, lid 1, van de richtlijn, waarin is bepaald dat de lidstaten ten behoeve van auteurs voorzien in het uitsluitende recht, de mededeling van hun werken aan het publiek toe te staan of te verbieden.

De §§ 45 en 46 van de Wet op het auteursrecht bevatten bepalingen inzake naburige rechten voor uitvoerend kunstenaars en producenten van audio- en video-opnamen. § 47 beperkt hun exclusieve recht wat fonogrammen betreft. Fonogrammen kunnen worden gebruikt voor een openbare uitvoering of een mededeling aan het publiek, behalve wanneer de mededeling op zodanige wijze gebeurt dat de fonogrammen voor burgers op een door hen individueel gekozen plaats en tijd toegankelijk zijn. In § 47 wordt verder bepaald dat, bij een dergelijk [Or. 11] gebruik, de producent en de uitvoerend kunstenaars wiens uitvoering op de opnamen staat, recht hebben op een vergoeding. De bepaling in § 47 voldoet aan de vereiste in artikel 8, lid 2, van richtlijn 2006/115, dat bepaalt dat de lidstaten een recht instellen om ervoor te zorgen dat een enkele billijke vergoeding wordt uitgekeerd door de gebruiker, wanneer een voor handelsdoeleinden

uitgegeven fonogram of een reproductie daarvan wordt gebruikt voor uitzending via de ether of voor enigerlei mededeling aan het publiek.

Het Hof van Justitie heeft geoordeeld dat het recht op mededeling aan het publiek overeenkomstig artikel 8, lid 2, van richtlijn 2006/115 en het recht op mededeling aan het publiek overeenkomstig artikel 3, lid 1, van richtlijn 2001/29 volgens dezelfde criteria moeten worden beoordeeld [zie bijvoorbeeld het arrest van 31 mei 2016, Reha Training/GEMA (C-117/15, EU:C:2016:379, punten 33 en 34)].

Verder blijkt uit de rechtspraak van het Hof van Justitie, in een aantal arresten, dat er sprake kan zijn van een mededeling aan het publiek in de zin van artikel 3, lid 1, van richtlijn 2001/29, wanneer de mededeling plaatsvindt via technische apparatuur aan een livepubliek, bijvoorbeeld bij uitzending via een radio-of tv-toestel in een café, revalidatiecentrum of kuuroord. Het Hof van Justitie heeft ook geoordeeld dat er sprake is van een „gebruiker” die een „mededeling aan het publiek” doet in de zin van artikel 8, lid 2, van richtlijn 2006/115, wanneer een hotelexploitant in gastenkamers zowel een toestel als fonogrammen in fysieke of digitale vorm die op dat toestel kunnen worden afgespeeld of beluisterd beschikbaar stelt [arrest van 15 maart 2012, Phonographic Performance (Ireland)/Ierland en Attorney General (C-162/10, EU:C:2012:141)]. In een arrest van diezelfde dag betreffende het kosteloos uitzenden van fonogrammen in een tandartspraktijk kwam het Hof echter tot een tegengestelde conclusie [zie het arrest van 15 maart 2012, SCF/ [REDACTED] (C-135/10, EU:C:2012:140)].

In zaak T 5909-17, Stim/Fleetmanager Sweden, rijst de vraag of de verhuur van auto's die standaard met een radio-ontvanger zijn uitgerust een mededeling aan het publiek vormt in de zin van artikel 3, lid 1, van richtlijn 2011/29. In zaak T 891-18, SAMI/Nordisk Biluthyrning, rijst dezelfde vraag, [Or. 12] maar dan met betrekking tot artikel 8, lid 2, van richtlijn 2006/115. Het is niet mogelijk om op basis van de rechtspraak van het Hof van Justitie duidelijk te bepalen hoe die vragen moeten worden beantwoord. Zo is onder meer onduidelijk in hoeverre overweging 27 van richtlijn 2001/29 relevant is met betrekking tot de handeling in kwestie.

In zaak T 891-18 rijst eveneens de vraag hoe de uitdrukking „een vrij groot aantal” [zie onder meer het arrest van 31 mei 2016, Reha Training/GEMA (C-117/15, EU:C:2016:379, punt 41)] moet worden uitgelegd in het licht van het aantal personen per jaar dat een auto huurt bij de verhuurmaatschappij.

Om die zaken te verduidelijken is een prejudiciële beslissing van het Hof van Justitie noodzakelijk.

Verzoek om een prejudiciële beslissing

De Högsta domstol (hoogste rechter in burgerlijke en strafzaken, Zweden) verzoekt het Hof van Justitie bij wijze van prejudiciële beslissing antwoord te geven op de volgende vragen:

Zaken T 5909-17 en T 891-18

1. Houdt de verhuur van auto's die standaard zijn uitgerust met een radio-ontvanger in dat de degene die de auto's verhuurt een gebruiker is die een mededeling aan het publiek doet in de zin van artikel 3, lid 1, van richtlijn 2001/29/EG en artikel 8, lid 2, van richtlijn 2006/115/EG?

Zaak T 891-18

2. Wat is het belang, in voorkomend geval, van de omvang van de autoverhuuractiviteiten en de duur van de verhuur?